

Aina uusia näkökulmia

Suomen itsenäisyyden juhluvuonna *Historiallinen Aikakauskirja* julkaisi kansallista historiaa käsittelevän teemanumeron. Siinä professorit Pertti Haapala ja Pirjo Markkola totesivat, että Suomen historian kansakunta-kertomuksen rinnalla on koko ajan elänyt ”toinen historia” tai ”toisten historia”, joka on kritisoinut liian kapeakatsista kansallista historiatulkintaa tai muuta valtavirtaa ja joka usein ollut lähellä sosiaalihistoriaa.¹

Uusien näkökulmien esiin kääntäminen onkin yksi historiantutkimuksen viehätöksistä – ja merkityksistä. Uudenlainen menneisyyden kehystäminen vaikuttaa myös siihen, millaisia tulkintoja ja ratkaisuja ajattelemme mahdollisiksi nykyisyydessä. Ja kääntäen – koko ajan auki kiertyvä tämänhetkinen nykyisyys herättää uudenlaisia kysymyksiä menneisyydestä. Tutkimme menneisyyden ihmisen toimintaa omassa ajassaan, ja kerromme siitä ihmisille, jotka elävät muuttuvassa nykyajassa. Kuten Juha Siltala toteaa, historioitsija liikkuu alati ”oman aikansa tieteen yleistysten ja eri aikojen erityisyyksien välillä”, löytämättä pysyvää lepopaikkaa kummastaakaan.²

Tässä numerossa uusi näkökulma menneisyyteen on seksuaalisuuden historia, jota tarkastellaan niin abortti- ja sterilointilainsäädännön kuin tunteiden historiankin kautta. Aihepiirillä on yhtäältä melko pitkä tutkimushistoria, mutta toisaalta tietyt näkökulmat – esimerkiksi seksuaalisuuden moninaisuus ja aineistojen rikkaus – ovat

viime vuosina auttaneet tekemään jälleen uusia tulkintoja.

Pääkirjoituksen laatimispäivänä on juuri julkaistu uudet tiedonjulkaisemisen valtionpalkinnot (Lisätietoja Tiedemaailma-osuudessa), joista yksi meni Sateenkaarihistorian ystävien ylläpitämälle sateenkaarihistorian julkaisulle. Historiallisen Aikakauskirjan numeron luettuaan lukija voikin halutessaan jatkaa vaikkapa Sateenkaarihistorian ystävien julkaisujen pariin.³

Kuunneltavan historian ystävät voivat puolestaan klikata itsensä Tiedetoimittajain Liiton palkitsemaan *Menneisyyden jäljillä* -podcasttiin, josta lisää välittömästi pääkirjoitusta seuraavilla sivuilla. Ja Turussa on perjantaina 30.8. klo 14 mahdollista piipahtaa myös numeron viralliseen julkistamistilaisuuteen Turun yliopiston Arcanum-rakennuksessa A112.

Käsillä olevassa numerossa toteutuu ensi kertaa toiveeni, että Historiallisessa Aikakauskirjassa voitaisiin kokeilla historian esittämistä myös sarjakuvan keinoin. Eri ilmaisumuodot voivat tarjota aina hiukan erilaisen näkökulman menneeseen. Kiitokseni teematoimittajille, kirjoittajille, arvioitsijoille ja kaikille muille, jotka ovat jälleen aikaa ja vaivaa säästämättä osallistuneet toimitustyöhön. Historiallinen Aikakauskirja ei ole vain julkaisu, vaan se on myös tiedeyhteisön ja yhteisöllisyyden solmukohta.

Tiedeyhteisöille tärkeitä ovat myös tieteelliset seurukset, jotka yhtä lailla etsivät uusia toimintatapoja muuttuvassa maailmassa. Suomen His-

1. Pertti Haapala & Pirjo Markkola, Se toinen (ja toisten) historia. *Historiallinen Aikakauskirja* 115:4 (2017), 406–407, 411–412.

2. Juha Siltala, Teoriat historiantutkimuksen työkaluina ja tutkimustuloksina. Teoksessa Matti O. Hannikainen, Mirikka Danielsbacka & Tuomas Tepora (toim.) *Menneisyyden rakentajat. Teoriat historiantutkimuksessa*. Gaudeamus 2018, 76.

3. Sateenkaarihistorian ystävien julkaisuja, <https://sateenkaarihistoria.fi/verkkolehti/> (4.6.2024).

toriallinen Seura juhlii ensi vuonna 150-vuotista taivaltaan, ja merkkipäivän alla se tarjoaa väitelyvaiheen tutkijoille yhteistapaamisen, jossa käsitellään niin tutkijanuran teoriaa kuin käytäntöäkin. Epäilemättä luvassa on myös uudenlaista ohjelmaa ja ideoiden keruuta – niin lähitapahtumina kuin verkossakin. Syksyllä julkistetaan jo vuoden 2025 Historiantutkimuksen päivien esitelmäpyyntö.

Kovin kaukana ei ole Historian Ystävien Liiton 100-vuotisjuhlakaan, joten monenlaista ohjelmaa on luvassa ja se näkyy varmasti myös Historiallisen Aikakauskirjan tulevissa numeroissa. Tieteellisissä seuroissa on varmasti aina tilaa uusillekin

tekijöille ja osanottajille, jotka auttavat rikastuttamaan niin aihevalintoja kuin näkökulmiakin.

Tässä kohdassa vuotta haluan kuitenkin toivottaa kaikille lukijoille myös rauhallista kesäaikaa ja lepoa. Toistaiseksi 2020-luku on tuonut mukanaan yhden- jos toisenkinlaisia mustia joutensenia, emmekä tiedä, miten lähivuosien nykyhetket vaikuttavat historiantutkimuksen näköaloihin tai tutkijoiden voimavaroihin. Sitä tärkeämpää on myös hengähtää välillä, jos suinkin mahdollista – vaikkapa Historiallisen Aikakauskirjan parissa.

Valoisaa kesäaikaa!

Anu Lahtinen
anu.z.lahtinen@helsinki.fi